

Uşaq hüquqlarının pozulması ilə bağlı şikayətlərin öyrənilməsi və pozulması, hüquqların bərpası, uşaqların vəziyyətinin öyrənilməsi, bu sahədə qanunvericiliyin təkmilləşdirilməsinə və uşaqların sosial vəziyyətinin yaxşılaşdırılmasına yönəlmiş təkliflərin hazırlanması, habelə, uşaq hüquqları sahəsində və təşviqat yönündə işlər davam etdirilmişdir.

Uşaq hüquqları ilə bağlı 550 müraciət daxil olmuşdur. Həmin müraciətlərlə yanaşı, uşaqların hüquqları pozulduqda, təxirə salınmadan Müvəkkil müraciət edilməsi və elçatılığın təmin edilməsi məqsədilə təsisatda 24 saat ərzində xidmət göstərən 916 nömrəli qaynar xəttə daxil olan 122 zənglə bağlı dərhal tədbirlər görülmüş, zəruri hallarda yerində araşdırmalar aparılmışdır.

Qaynar xəttə təhsil hüququnun pozulması, müalicə, yaşayış yeri ilə təmin olunma, ünvanlı sosial yardımın verilməməsi, alimlərlə bağlı məhkəmə qərarlarının icra edilməməsi və digər məsələlərə bağlı daxil olmuş müraciətlər üzrə hüquqi məsləhətlər verilmiş, araşdırmalar aparılmış və dövlət qurumları ilə əməkdaşlıqda tədbirlər görülmüşdür.

Müvəkkil tərəfindən ölkənin müxtəlif rayonlarında yerli icra hakimiyyətlərinin, o cümlədən, yetkinlik yaşına çatmayanların işləri və hüquqlarının müdafiəsi üzrə komissiyaların, məhkəmə, prokurorluq, polis, təhsil və səhiyyə orqanlarının, bələdiyyələrin, vətəndaş cəmiyyəti təsisatlarının nümayəndələrinin, uşaq müəssisələrində işləyən tərbiyəçilərin və uşaqların iştirakı ilə

dair dolğun məlumat almalarına, vətənpərvərlik ruhunda layiqli vətəndaş kimi formalaşmalarına təkan vermişdir.

Müvəkkilin təşəbbüsü və Təhsil Nazirliyi ilə əməkdaşlıqda orta məktəblərdə, artıq 2009-2010-cu tədris ilindən etibarən, uğurla həyata keçirilən uşaq hüquqları sahəsində həmyaşından-həmyaşıda üsulu ilə pilləli tədris proqramı Bakı şəhərinin hər rayonu üzrə bir, respublikanın Zaqatala, Balakən, Samux, Şəmkir, Masallı, Astara, Xaçmaz və Quba rayonlarının hərəsindən bir orta məktəbdə davam etdirilmişdir. Ümumilikdə, bu layihəyə 110-dan çox məktəb cəlb edilmiş, Müvəkkil tərəfindən 6350-dən artıq şagirdə sertifikat verilmiş, 500-dən çox müəllim və direktor təşəkkürnamə almışdır.

Müvəkkilin təşəbbüsü ilə respublikanın regionlarında və hətta kənd məktəblərində həyata keçirilən bu təcrübə yüksək dəyərləndirilmiş, həmin təhsil ocaqlarında uşaq hüquqlarının tədrisi mərkəzləri yaradılmış, müvafiq tədris vəsaitləri əsasında uşaqlara ünvanlanan hüquqi təhsil inkişaf etdirilməklə, Azərbaycan modeli formalaşdırılmışdır.

Müvəkkil məktəbdən kənar müəssisələrin inkişafını dəstəkləmiş, uşaqların bacarıqlarının və yaradıcılıq qabiliyyətinin inkişafı üçün əlverişli şəraitin yaradılması, onların istirahətinin, asudə vaxtının səmərəli təşkilinə üzrə bir sıra təkliflər vermişdir.

Uşaqların hüquqi biliklərinin inkişaf etdirilməsi, onların yaradıcılıq bacarıqlarının üzə çıxarılması məqsədilə, hər il olduğu kimi, 2015-ci ildə də Müvəkkilin təşəbbüsü ilə, ənənəvi olaraq, uşaqlar arasında "10 Dekabr Beynəlxalq İnsan Hüquqları Günü" münasibətilə "Mən və hüquqlarım" mövzusunda rəsm

sı ilə bağlı maarifləndirmə işləri gücləndirilməlidir. Milli Məclisdə müzakirə olunan "Reproduktiv sağlamlıq haqqında" qanunun qəbul edilməsi isə, bu sahədə mövcud problemin həllində yardımçı olacaqdır.

Orta məktəblərdə uşaq və yeni-yetmələrin siqaretdən, narkotik vasitələrdən istifadə etməsinin qarşısının alınması məqsədilə, qanunvericilikdə nəzərdə tutulduğu kimi, uşaqlara spirtli içkilərin və bütün məmulatlarının satılmamasına aidiyyəti quramlar və cəmiyyət tərəfindən nəzarətin gücləndirilməsi vacibdir.

UNICEF-in imzalanmış Birgə Planına əsasən, həyata keçirilən proqram çərçivəsində Gəncə, Şəki, Quba və Cəlilabadda yerli icra hakimiyyəti orqanlarının, o cümlədən, yetkinlik yaşına çatmayanların işləri və hüquqlarının müdafiəsi üzrə komissiyaların, hüquq-mühafizə orqanlarının, təhsil və səhiyyə müəssisələrinin, sosial-müdafiə mərkəzlərinin, bələdiyyələrin, vətəndaş cəmiyyəti təsisatlarının nümayəndələrinin, uşaq müəssisələrində işləyən tərbiyəçilərin iştirakı ilə "Azərbaycanda uşaq hüquqlarının müdafiə mexanizmləri: çətinliklər və həlli yolları" mövzusunda təlimlər keçirilmiş, iştirakçılara uşaqların hüquq və vəzifələri, məsuliyyəti, Müvəkkilin uşaq hüquqları sahəsində fəaliyyəti, uşaq hüquqlarının müdafiəsi mexanizmləri ilə bağlı məlumatlar verilmiş və müzakirələr keçirilmişdir.

Uşaqların zorakılıqdan müdafiəsi məqsədilə ölkəmiz tərəfindən 2008-ci ildə imzalanmış Avropa Şurasının "Uşaqların cinsi istismar və sui-istifadədən müdafiə olunmasına dair" Konvensiyasının ratifikasiyası və Müvəkkil tərəfindən UNICEF-in dəstəyilə hazırlanaraq, 2009-cu ildə Milli Məclisə təqdim

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında
Kütləvi İnformasiya Vasitələrinin İnkişafına
Dövlət Dəstəyi Fondu

KIVDF

www.kivdf.gov.az

Bu yazı Azərbaycan Respublikası Prezidenti yanında Kütləvi İnformasiya Vasitələrinin İnkişafına Dövlət Dəstəyi Fondunun maliyyə dəstəyi ilə "İnsan hüquq və azadlıqlarının müdafiəsi, vətəndaşların hüquqi, siyasi mədəniyyət səviyyəsinin yüksəldilməsi, sosial və siyasi fəallığının artırılması" istiqaməti çərçivəsində hazırlanıb

Azərbaycanda Ombudsmanın uşaq hüquqlarının müdafiəsinə dair tədbirləri

"Ümumdünya İnsan Hüquqları Bəyannaməsi", "Uşaq Hüquqları Konvensiyası" və "Azərbaycanda uşaq hüquqlarının müdafiəsi" mövzularında silsilə təlimlər keçirilmişdir.

Uşaqlara diqqətin artırılması, uşaq hüquqlarının daha effektiv müdafiəsi məqsədilə Müvəkkil tərəfindən BMT-nin Uşaq Hüquqları Konvensiyasının qəbul edilməsinin ildönümü ərəfəsində 20 oktyabr - 20 noyabr tarixlərində respublikamızda "Uşaq hüquqları ayığı" elan edilmiş, aylıq çərçivəsində müvafiq tədbirlərin həyata keçirilməsi ilə bağlı mərkəzi və yerli icra hakimiyyəti təsisatlarına müraciətlər edilmişdir.

Aylıq çərçivəsində görülən işlərlə bağlı mərkəzi və yerli icra hakimiyyəti orqanları tərəfindən Müvəkkilə ünvanlanmış arayışların təhlili göstərmişdir ki, uşaq problemlərinin araşdırılaraq həlli, onların sağlamlıq vəziyyətinin yoxlanılması, maarifləndirmənin təşkili və çoxsaylı müsabiqələrin keçirilməsi üzrə tədbirlər görülmüşdür. Həmin tədbirlərin uşaqların dünyagörüşünün genişlənməsinə, bilik və bacarıqlarının artırılmasına, hüquq düşüncəsinin və hüquq mədəniyyətinin inkişafına, uşaq hüquqlarına

müsabiqələri təşkil edilmiş, qalib uşaqlara sertifikatlar və hədiyyələr verilmişdir.

Müvəkkil Təhsil Nazirliyinə fənn müəllimləri üçün ixtisasartırma təhsili proqramlarına və müvafiq təlimlərin məzmununa uşaq hüquqları ilə bağlı modulun daxil edilməsini təklif etmiş və həmin təşəbbüs dəstəklənmişdir.

Nazirlər Kabinetinin 2015-ci il 1 dekabr tarixli, 370 nömrəli qərarı ilə təsdiq edilmiş, bütün uşaqların peyvəndlərlə vaxtında və tam əhatə olumasını, immunlaşdırma tədbirlərinin təhlükəsizliyinin təmin edilməsini və keyfiyyətinin artırılmasını, bu tədbirlərin monitorinqinin təmin olunmasını və davamlı maliyyələşdirilməsini, keyfiyyətli peyvənd materialları və avadanlıqlarla təchizatın yaxşılaşdırılmasını və digər tədbirlərin icrasını nəzərdə tutan "2016-2020-ci illər üçün uşaqlar arasında yoluxucu xəstəliklərin immunoprofilaktikasına dair Tədbirlər Proqramı" da olduqca əhəmiyyətli-dir.

Cinsi selektiv abortların olması və bunun nəticəsində, doğulan uşaqların cins nisbətində pozulması narahatlıq doğurur. Problemin həlli məqsədilə təcili zəruri tədbirlər həyata keçirilməli, ailə planlaşdırılma-

edilmiş "Uşaqların cismani cəzadan müdafiəsi haqqında" qanunun qəbul olunması olduqca zəruridir.

Qanunla ziddiyyətdə olan uşaqların hüquqlarının və qanuni maraqlarının müdafiəsi məqsədilə "Yüvənəli ədliyyə haqqında" qanunun qəbul edilməsi, bu məqsədlə struktur islahatlarının aparılması, yetkinlik yaşına çatmayanların işləri və hüquqlarının müdafiəsi üzrə komissiyaların əsasnaməsinin və fəaliyyətinin təkmilləşdirilməsi, sosial işçilər və psixoloqların hazırlanması böyük zərurətə çevrilmişdir.

Təəssüf ki, bütün dünyada olduğu kimi, ölkəmizdə də uşaqlar müəyyən səbəblərdən müxtəlif növ zorakılıqlara məruz qalırlar. Bir çox hallarda, valideynlər tərəfindən yuxarısiniflərdə oxuyan qız uşaqlarının öz iradəsinə zidd olaraq, zorla ailə qurmağa məcbur edilmələri kimi hallar ciddi narahatlıq doğurur. Müvəkkilin uşaq hüquqları üzrə resurs mərkəzi olan Azərbaycan Uşaq və Gənclərin Sülh Şəbəkəsində (AUGSS) və onun nəzdində "Azərbaycan yurdum mənim" devizi ilə fəaliyyət göstərən "Liderlik Məktəbi"ndə, münəzəm olaraq, uşaqların iştirakı ilə Uşaq Hüquqları Konven-

siyasının müddəalarına əsaslanan treninqlər, vətənpərvərlik ruhunda maarifləndirmə tədbirləri keçirilmiş, Şəbəkə üzvlərinin asudə vaxtlarının səmərəli təşkili məqsədilə muzeylərə və tarixi yerlərə səfərlər təşkil edilmişdir.

AUGSS Dövlət Neft Şirkətinin Xəzər rayonunun Qala qəsəbəsində yerləşən "Eko-Park"ında 22 aprel "Beynəlxalq Yer Günü", 22 may "Beynəlxalq Bioloji Müxtəliflik Günü", 5 iyun "Ətraf Mühitin Mühafizəsi Günü" münasibəti ilə gənc nəslin ekoloji davranışını və ekoloji hüquq normalarına münasibətini formalaşdırmağa yönəlmiş maarifləndirmə tədbirləri və sərgilər keçirilmişdir.

Müvəkkil Avropa Uşaq Ombudsmanları Şəbəkəsinin üzvi kimi, onun işində fəal iştirak etmişdir. Belə ki, ENOS-un təşkil etdiyi Beynəlxalq Avropa Gənc Məsləhətçilər Şəbəkəsinin "Danışın gənclər, zorakılığa qarşı danışın!" layihəsi çərçivəsində 10-18 yaşlı uşaqlar arasında toplanmış qrupun üzvləri öz hüquqları barədə mətbuatda müvafiq yazılar dərc etmişlər. ENOC-a üzv seçilmiş ölkələrdən yalnız 10 dövlətə bu mövzu üzrə film çəkmək təklif edilmişdir. Uğurlu fəaliyyəti ilə fərqlənən Azərbaycanın təqdim etdiyi və uşaqların iştirakı ilə hazırla-

nan film də bir çox ölkələrdə göstərilməsi üçün seçilmiş, nəticədə, on iştirakçı ölkə üzrə filmlər ümumiləşdirilərək, 50 dəqiqəlik sənədli film kimi təqdim edilmişdir. Həmin beynəlxalq layihənin iştirakçısı kimi, AUGSS-nin 30 üzvünə ENOC tərəfindən sertifikat verilmişdir.

BMT-nin İnsan Hüquqları Şurası Universal Dövrü icmal üzrə İşçi Qrupunun Azərbaycan üzrə 2013-cü il hesabatında (A/HRC/24/13) uşaq hüquqlarına dair bir sıra təkliflər, o cümlədən, BMT-nin Uşaq Hüquqları Konvensiyasının şikayətlərinin verilməsi mexanizmi ilə bağlı III Fakültativ Protokolumun imzalanması və ratifikasiya edilməsi tövsiyə edilmişdir. Müvəkkil bununla bağlı müvafiq quruma müraciət etmişdir.

Müvəkkilin uşaq hüquqlarının səmərəli təmin edilməsi istiqamətində ötən dövrlərdə irəli sürdüyü bir sıra təklif və tövsiyələr, istər qanunvericilik aktlarının qəbulu, istərsə də cari icra prosesində öz həllini tapmışdır. Bu baxımdan, Milli Məclisin qərarı ilə "Ailə, Qadın və Uşaq Məsələləri Komitəsi"nin yaradılması xüsusi qeyd edilməlidir.

VAHİD ÖMƏROV,
fəlsəfə üzrə fəlsəfə doktoru